

Urząd Miejski w Łomiankach

<https://lomianki.pl/pl/aktualnosci/8993,Wiwat-Konstytucja.html>
27.04.2024, 10:14

Wiwat Konstytucja

To jeden z ważniejszych dokumentów w naszej historii.

Z okazji rocznicy warto więc przypomnieć okoliczności uchwalenia Konstytucji 3 maja.

Potocznie mówimy Konstytucja 3 maja, jednak jej oficjalna nazwa to „Ustawa Rządowa z dnia 3 maja 1791 roku”. Jesteśmy z niej dumni – przyjmuje się, że to pierwsza w Europie i druga taka ustawa w świecie, po Konstytucji Stanów Zjednoczonych.

Wszyscy także wiemy, że została uchwalona w czasach panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego, jednak nie wszyscy zdają sobie sprawę, w jak dramatycznych okolicznościach. Badacze epoki stanisławowskiej, analizując dokumenty z XVIII wieku, z czasem przywracają także należne miejsce w jej uchwaleniu królowi. Zdaniem historyków jego rola była decydująca.

Sejm Czteroletni

Wbrew negatywnej ocenie rządów Stanisława Augusta Poniatowskiego, która utrzymuje się do dziś, król od początku panowania dążył do przeprowadzenia reform o charakterze ogólnopaństwowym. W 1765 roku powołał Akademię Szlachecką Korpusu Kadetów, zwaną powszechnie Szkołą Rycerską, która pod kierunkiem księcia Adama Kazimierza Czartoryskiego miała kształcić przyszłe kadry wojska polskiego. Szkołę ukończyli m.in. Tadeusz Kościuszko czy Józef Sowiński, późniejszy generał, obrońca reduty na Woli w 1831 roku.

Król był także inicjatorem powołania Komisji Edukacji Narodowej w 1773 roku, pierwszej w Polsce władzy oświatowej, porównywalnej do współczesnego ministerstwa oświaty publicznej.

Z czasem okazało się jednak, że najważniejsze jest uregulowanie prawne, które pozwoli na zreformowanie państwa na wszystkich poziomach. Stanisław August wraz z członkami stronnictwa patriotycznego, m.in. Ignacym Potockim, Hugonem Kołłątajem czy Stanisławem Małachowskim, rozpoczęli prace nad przeprowadzeniem reform w czasie Sejmu Wielkiego (1788–1792).

Uchwalenie ustawy

Jak wyglądał pamiętny dzień 3 maja? W 1791 roku zwolennicy uchwalenia konstytucji przyspieszyli termin obrad sejmowych o dwa dni, wykorzystując fakt, że przeciwnicy konstytucji nie przyjechali jeszcze do Warszawy po wielkanocnej przerwie świątecznej. Nie ogłoszono dnia rozpoczęcia sesji, ale wezwano zwolenników na posiedzenie 3 maja.

Na sali projekt uchwały wywołał gwałtowny sprzeciw opozycji sejmowej. Poseł Jan Suchorzewski zagroził nawet śmiercią kilkuletniego syna, wołając: „Zabiję własne dziecko, aby nie dożyło niewoli, którą ten projekt krajowi gotuje”, co uwiecznił na obrazie „Konstytucja 3 maja” sto lat później Jan Matejko.

Skąd takie gwałtowne protesty? W ocenie części szlachty ustawa stanowiła zamach na tzw. złotą wolność szlachecką. Konstytucja zniosła bowiem liberum veto, wprowadziła trójpodział władzy, odbierała prawo głosu w sprawach państwa szlachcie nieposiadającej ziemi, wprowadziła częściowe zrównanie praw osobistych mieszczan i szlachty, złagodziła pańszczyznę, zmieniła ustrój państwa na monarchię dziedziczną.

Szlakiem konstytucji

To, co działo się po uchwaleniu konstytucji w sali senatorskiej Zamku Królewskiego, możemy sobie wyobrazić, oglądając wspomniany obraz Jana Matejki. Malarz, zgodnie z przekazem historycznym, przedstawił tam orszak, który pod przewodnictwem króla Stanisława Augusta wchodzi do staromiejskiego kościoła św. Jana na zaprzysiężenie konstytucji.

Gdyby nie pandemia, moglibyśmy zapewne zobaczyć jeden z trzech oryginalnych tekstów, znajdujący się w Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie. Wystawiany jest właśnie 3 maja, czasem w miejscach związanych ze Stanisławem Augustem, takich jak pałac Na Wyspie w Łazienkach Królewskich.

Od kilku lat w święto Konstytucji dawny Trakt Królewski przemierza także barwny orszak przewodników warszawskich przebranych w historyczne stroje. Podczas spaceru opowiadają o miejscach i uczestnikach tamtych wydarzeń, a także czytają fragmenty konstytucji.

Monika Brodowska

grafika: mk

03.05.2020

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)